

DRAMMEN
KOMMUNE

Handlingsplan for drammensskolen 2009-2012

INNHOOLD

SAMMENDRAG	3	KAPITTEL 1. HJEM -SKOLE SAMARBEID	14
Begrensninger i handlingsplanen.....	3	1A Suksessfaktorer - dokumentert forskning.....	14
<i>SFO</i>	3	1B En vurdering av drammensskolen i forhold til	
<i>Skolebyggene</i>	3	disse suksessfaktorene og status.....	16
<i>Grunnskole for innvandrere og flykninger</i>	3	1C Forslag til handling.....	17
Bakgrunn - forankring.....	4	KAPITTEL 2 GRUNNLEGGENDE FERDIGHETER	20
<i>Visjon</i>	4	2A Suksessfaktorer - dokumentert forskning.....	21
<i>Kjennetegn</i>	4	2B En vurdering av drammensskolen i forhold til	
Levekår, utdanningsnivå og demografi.....	5	disse suksessfaktorene og status.....	22
Drammensskolen i dag.....	8	2C Forslag til handling.....	24
<i>Eksamensresultater</i>	8	KAPITTEL 3 LÆRINGSMILJØET KLASSELEDELSE	26
<i>Kvalitative resultater</i>	8	3A Suksessfaktorer - dokumentert forskning.....	26
<i>SFO - Foreldreundersøkelsen</i>	8	3B En vurdering av drammensskolen i forhold til	
<i>Brukerundersøkelse foreldre - skole</i>	8	disse suksessfaktorene og status.....	29
<i>Elevundersøkelsen - brukerundersøkelse elevene</i>	9	3C Forslag til handling.....	30
<i>Utsnitt av målekart - medarbeiderundersøkelse</i>		KAPITTEL 4 LEDELSE	32
<i>og sykefraværstatistikk</i>	9	4A Suksessfaktorer - dokumentert forskning.....	32
Skolens rammefaktorer.....	10	4B En vurdering av drammensskolen i forhold til	
<i>Rammefaktorerer - undervisningspersonell</i>	10	disse suksessfaktorene og status.....	33
<i>Rammefaktorer - økonomi</i>	10	4C Forslag til handling.....	34
<i>Rammefaktorer - materiell</i>	11		
<i>Kommentarer til skolens rammefaktorer</i>	11		
Drammensskolens utfordringer - sett i forhold			
til resultatstatus.....	12		
Handlingsplanens oppbygging.....	13		

Sammendrag

Denne handlingsplanen vurderer tiltak i forhold til å nå visjonen om at drammensskolen skal bli Norges beste skole.

Målet for drammensskolen er å løfte elevmassen til et høyere nivå enn det levekårsindeks og foreldrenes utdanningsnivå skulle tilsi. Resultater over landsgjennomsnittet vil vise at drammensskolen "gjør en forskjell" for elevene. Graden av denne forskjellen vil være et mål for i hvor stor grad vi greier å realisere visjonen "Drammensskolen, Norges beste skole".

I handlingsdelen beskrives en rekke tiltak knyttet til skole-hjem samarbeid, arbeidet med elevenes grunnleggende ferdigheter og faglige resultater, læringsmiljø og klasseledelse. For hvert av disse fokusområdene er det gjort en vurdering av drammensskolens utfordringer ut fra situasjonen i dag og kunnskapsbasert erfaring om viktige suksessfaktorer.

Alle tiltakene som beskrives er vurdert som gode og relevante i forhold til målet, men noen vurderes å ville gi bedre effekt enn andre. Disse er foreslått i prioritert rekkefølge. Tiltak som vil ha en kostnad utover dagens budsjettammer er sortert først.

Forslag til tiltak er knyttet til fire områder i planperioden

1. Hjem-skole samarbeid
2. Grunnleggende ferdigheter
3. Læringsmiljø og klasseledelse
4. Ledelse

Planens overordnede strategi er å satse på læreren, styrke resultatoppfølgingen og fokusere innsatsen på prioriterte områder. Forslagene til nye tiltak har i sum en kostnad på cirka 26 millioner kroner og vil medføre en økning av skolenes samlede brutto driftsramme på cirka 6,5 prosent.

Begrensninger i handlingsplanen

SFO

Denne handlingsplanen inneholder ikke konkrete forslag i forhold til skolefritidsordningen, utover tiltak knyttet til leksehjelp. SFO er en frivillig ordning hjemlet i Opplæringsloven. Skolefritidsordningen skal være et tilsyns- og aktivitetstilbud finansiert til selvkost. SFO skal være et så kvalitativt godt tilbud som mulig og innholdet skal utformes i samarbeid med foreldre. Handlingsplanen handler om den pedagogiske delen av skolevirksomheten.

Skolebyggene

Bygningsmassen er en viktig rammefaktor i skolesammenheng. I økonomiplanen 2008 – 2011 er det vedtatt å investere 15 millioner kroner per år i perioden til inventar og utstyr i skolene. I 2008 brukes disse midlene på ungdomsskolene.

Bystyret har i tillegg bedt om revidert skolebehovsanalyse (kapasitet i forhold til elevøkning). Denne kommer som vedlegg til økonomiplanen høsten 2008. Analysen vil i tillegg omhandle behov for rehabilitering og annen type behov for kapasitetsøkning. Bygningsmessige behov er derfor ikke berørt i denne handlingsplanen.

Grunnskole for innvandrere og flyktninger

Introduksjonssenteret har ansvar for tilbud om grunnskoleopplæring til innvandrere og flyktninger over 16 år. Dette gjelder de som ikke har fullført grunnskoleopplæring i hjemlandet som kvalifiserer til videregående opplæring. Denne delen av grunnskoleopplæringen er ikke vurdert i denne handlingsplanen.

Bakgrunn - forankring

Visjonen for drammensskolen ble vedtatt i bystyret 19. juni 2007. Arbeidet med visjonen ble initiert av formannskapet og har som intensjon å bidra til at alle grunnskolene i Drammen skal arbeide mot felles mål og at samtlige skoler holder god kvalitativ standard. Visjonen ble vedtatt sammen med 10 kjennetegn:

Visjon

“Drammensskolen, Norges beste skole.

En skole der hver enkelt elev oppfyller sitt fulle faglige potensial og blir et trygt og selvstendig menneske”

Kjennetegn

1. Tilpasset opplæring i et trygt, tolerant og godt sosialt miljø som fremmer trivsel, mangfold og personlig utvikling hos elevene
2. Trygge, glade og aktive elever i god fysisk form
3. Omfattende elev- og foreldremedvirkning og aktivt samarbeid mellom hjem og skole
4. En undervisningssituasjon preget av ro, orden, høflighet og gjensidig respekt
5. Lik og rettferdig vurdering
6. Kvalifiserte, profesjonelle og motiverte lærere
7. Gode fysiske rammer og velfungerende skolebygg
8. En nytenkende og åpen skole
9. IKT-satsning og tilgang på oppdatert læringsmaterieell
10. Anvende flerkulturell kompetanse

Balansert målstyring (BMS) er kommunens overordnede styringsverktøy. Med utgangspunkt i visjonen og kjennetegnene har bystyret vedtatt eget målekart for skolene. I målekartet er resultatkravene gjort tydelige. Handlingsplanen vil beskrive overordnede tiltak og føringer for arbeidet med å nå resultatmålene. Målekartet for skole ble behandlet som del av økonomiplan 2008 – 2011, i møte i bystyret den 27.11.07 og ligger som vedlegg til handlingsplanen. I samme møte ble det også vedtatt følgende (forslag 31):

“Rådmannen skal frem til 1. tertial iverksette arbeidet med å utarbeide en konkret handlingsplan for tiltak som skal lede frem til Norges beste skole. Planen må omfatte i hvilken rekkefølge de skal settes inn og hvilke ressurser de krever”.

Denne saken er en oppfølging av dette vedtaket.

Forslaget til handlingsplan er, i tillegg til de kommunale vedtakene, også forankret i statlige styringsdokumenter gitt i Læreplanen for Kunnskapsløftet (LK06) og Opplæringsloven.

Levekår, utdanningsnivå og demografi

Drammen har en levekårsindeks som er høyere (dårligere) enn snittet for kommuner i Norge, og høyere enn snittet for ASSS-kommunene (Tromsø, Trondheim, Bergen, Stavanger, Sandnes, Kristiansand, Oslo, Fredrikstad, Bærum og Drammen). Indeksen går fra 1 til 10 hvor 1 er best. Indeksen har forverret seg de siste seks årene, mest i Drammen. Foreldrenes utdanningsnivå er ikke del av levekårsindeksen, men forskning viser at denne faktoren har stor relevans for barnas skoleprestasjoner.

Kommune	Indeks 2007	Indeks 2000	Lav utdanning
Snitt kommuner	5,5	5,4	5,9
Drammen	7,3	6,9	6
Snitt ASSS-kommunene	6,6	6,3	5,8

Levekårsindeks og utdanningsnivå varierer fra "skolekrets" til "skolekrets":

Barneskoleområde	Indeks 2007	Lav utdanning
Hallermoen skole	4,0	2
Konnerud skole	4,2	3
Vestbygda skole	2,5	3
Bragernes skole	6,0	4
Øren skole	7,5	3
Aronsløkka skole	5,3	6
Åssiden skole	7,7	7
Rødskog skole	8,7	9
Gulskogen skole	6,8	5
Danvik skole	7,3	3
Brandengen skole	7,7	6
Fjell skole	8,7	10
Åskollen skole	6,5	2
Skoger skole	6,2	6

Drammen kommune har et overordnet mål om å legge til rette for en årlig folketallsvekst på 1,5 prosent. Sist år var innbyggertilveksten på 2,4 prosent. Andelen innvandrere og gruppen innvandrere med ikke-vestlig bakgrunn har sterkeste vekst. Cirka 23 prosent av elever i grunnskolealder har ikke-vestlig innvandrerbakgrunn. (Innvandrer er her definert som barn av foreldre som begge er født i et ikke-vestlig land.)

18 prosent av elevene i grunnskolen har språklige ferdigheter som tilsier at de har behov for særskilt norskopplæring (se tabellen på neste side).

Barneskoler

	Elever i 2008	Behov for særskilt norsk	Prosent
Rødskog	182	45	25 %
Gulskogen	321	64	20 %
Danvik	357	70	20 %
Fjell	567	390	69 %
Skoger	166	31	19 %
Brandengen	350	143	41 %
Åskollen	405	27	7 %
Hallermoen	490	15	3 %
Konnerud	431	18	4 %
Vestbygda	338	12	4 %
Bragernes	305	69	23 %
Øren	420	72	17 %
Aronsløkka	338	23	7 %
Åssiden	296	93	31 %

Ungdomsskoler

	Elever i 2008	Behov for særskilt norsk	Prosent
Børresen	326	49	15 %
Kjøsterud	291	34	12 %
Gulskogen	292	18	6 %
Galterud	340	78	23 %
Svensedammen	498	3	1 %
Strømsø	348	30	9 %

Sum barne- og ungdomsskoler

SUM	7 118	1 284	18 %
------------	--------------	--------------	-------------

Tidlig innsats eller vente og se:

Et godt utgangspunkt ved skolestart øker sannsynligheten for å lykkes med videre skolegang, studier og arbeid. Jo tidligere barn og unge får hjelp, desto større er sannsynligheten for at større og mer komplekse problemer avverges.

Undersøkelser viser at det har vært en tendens i norsk skole til å «vente og se» i stedet for å intervensjonere tidlig i elevenes utvikling og læring. I sin rapport om likeverd i norsk utdanning peker OECD på at norsk skole mangler strategier for å følge opp elever, når man ser at de henger etter. OECD setter dette i sammenheng med at det før Kunnskapsløftet var utbredt mangel på informasjon om elevenes progresjon, utydelige og lite operative beskrivelser av hva som kan forventes av elevene på de ulike trinnene, og at man heller ikke har utviklet kartleggingsverktøy for å identifisere elever som trenger ekstra hjelp. Denne mangelen på informasjon og strategier finner OECD igjen på alle nivåer i det norske utdanningssystemet.

Kommunens svake levekårsindeks, foreldrenes gjennomsnittlige lave utdanningsnivå og den høye innvandrerdelen er en utfordring i forhold til hvilket ambisjonsnivå vi setter for "Norges beste skole - En skole der hver enkelt elev oppfyller sitt fulle faglige potensial og blir et trygt og selvstendig menneske".

Forskning viser at skolens arbeid med tidlig intervensjon i forhold til arbeid med sosial utjevning og fattigdomsbekjempelse vil ha stor betydning i forhold til om vi lykkes i arbeidet med å nå visjonen.

Målet for drammensskolen er å løfte elevmassen til et høyere nivå enn det levekårsindeks og foreldrenes utdanningsnivå skulle tilsi. Resultater over landsgjennomsnittet og bedre enn sammenlignbare kommuner, vil vise at drammensskolen "gjør en forskjell" for elevene. Graden av denne forskjellen vil være et mål for i hvor stor grad vi greier å realisere visjonen "Drammensskolen, Norges beste skole".

Det er også en utfordring å tilrettelegge for elever som er faglig sterke slik at også disse elevene får utnyttet sitt faglige potensial.

Drammensskolen i dag

Eksamensresultater

Resultater fra avgangseksamen 2005 - 2007

	2005		2006		2007	
	Norge	Drammen	Norge	Drammen	Norge	Drammen
Norsk hovedmål og grunnleggende norsk skriftlig	3,6	3,6	3,6	3,8	3,7	3,6
Norsk sidemål	3,3	3,2	3,3	3,3	3,4	3,4
Norsk muntlig	4,4	4,2	4,4	4,3	4,4	4,6
Matematikk skriftlig	3,1	3,4	3,1	3,0	3,1	3,2
Matematikk muntlig	4,1	4,0	4,0	4,2	4,0	4,1
Engelsk skriftlig	3,6	3,8	3,6	3,6	3,6	3,7
Engelsk muntlig	4,4	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3

Kvalitative resultater

SFO - Foreldreundersøkelsen

	2005	2006	2007
Brukertilfredshet	4,4	4,4	4,2
Medvirkning	4,6	4,5	3,8

Brukerundersøkelse foreldre - skole

	2005	2006	2007	Landet 2007
Opplevd trivsel	4,8	4,8	4,9	4,9
Brukertilfredshet med medvirkningen	4,2	4,0	4,5	4,5
Opplevd læringsmiljø	4,0	4,0	4,2	4,4
Opplevd læringsutbytte	4,4	4,4	4,8	4,8
Brukertilfredshet med tjenestetilbudet	4,5	4,3	4,6	4,5
Opplevd tilfredshet med møteplassene	4,6	4,6	5,1	5,1

Elevundersøkelsen – brukerundersøkelse for elevene på barnetrinnet

BARNETRINNET	Drammen 2005	Drammen 2006	Drammen 2007	Landet 2007
Opplevd trivsel	5,0	4,9	5,2	5,2
Brukertilfredshet med medvirkningen	3,4	3,4	4,6	4,4
Opplevd læringsmiljø	4,5	4,3	4,3	4,2
Opplevd motivasjon	4,6	4,5	4,8	4,7

Elevundersøkelsen – brukerundersøkelse for elevene på ungdomstrinnet

UNGDOMSTRINNET	Drammen 2005	Drammen 2006	Drammen 2007	Landet 2007
Opplevd trivsel	5,0	5,0	5,1	5,1
Brukertilfredshet med medvirkningen	3,6	3,5	3,5	3,3
Opplevd læringsmiljø	4,0	3,9	3,9	3,8
Opplevd motivasjon	4,3	4,2	4,5	4,3

Utsnitt av målekart – medarbeiderundersøkelse og sykefraværstatistikk

		Styringsindikator	2005	2006	2007	Ønsket	Akseptert
Medarbeiderne	M11	Medarbeidertilfredshet	4,8	4,8	4,4	4,5	4
Medarbeiderne	M12	Opplevd utviklingsmulighet i egen jobbsituasjon	4,6	4,6	4,5	4,5	4
Medarbeiderne	M13	Sykefravær	6,6 %	6,6 %	7,6 %	6,3 %	7,5 %
Medarbeiderne	M21	Opplevd medvirkning	4,7	4,7	4,5	4,5	4

Skolens rammefaktorer - undervisningspersonell

Undervisningspersonell

	Drammen	Buskerud	Landet
Sum årsverk for undervisningspersonale	466,6	2 605,1	51 328,7
Antall elever per årsverk	13	10,9	10,8
Undervisningstimer totalt per elev	46,9	54,9	54,6
Lærertetthet 1. – 7. klassetrinn (elever per lærer)	15,2	13,3	13,4
Lærertetthet 8. – 10. klassetrinn (elever per lærer)	18,5	14,8	15,0
Lærertetthet i ordinær undervisning (elever per lærer)	20,9	17,4	17,4

Utvikling i Drammen - undervisningspersonell

	2004 - 2005	2006 - 2007
Sum årsverk for undervisningspersonale	471,5	466,6
Antall elever per årsverk	12,9	13,0
Undervisningstimer totalt per elev	48,6	46,9
Lærertetthet 1. – 7. klassetrinn (elever per lærer)	14,3	15,2
Lærertetthet 8. – 10. klassetrinn (elever per lærer)	17,8	18,5
Lærertetthet i ordinær undervisning (elever per lærer)	19,2	20,9

Antall elever per årsverk

	Drammen	Buskerud	Landet
Antall elever per undervisningsårsverk	14,5	12,2	12,1
Antall elever per assistentårsverk	120,7	98,2	102,2

Utvikling i Drammen – antall årsverk

	2004 - 2005	2006 - 2007
Antall elever per undervisningsårsverk	14,1	14,5
Antall elever per assistentårsverk	152,9	120,7

Skolens rammefaktorer – økonomi

Lønns- og driftsutgifter

	Drammen	Buskerud	Landet
Driftsutgifter per elev	61 630	66 896	68 758
Lønnsutgifter per elev	42969	52 302	54 410
Prosentandel lønnsutgifter av totale utgifter	72,2	79,0	78,4
Driftsutgifter til inventar og utstyr per elev	718	777	813
Driftsutgifter til undervisningsmateriell per elev	1 059	1 295	1 364

Utvikling i Drammen – lønns- og driftsutgifter

	2004 - 2005	2006 - 2007
Driftsutgifter per elev	61 733	61 630
Lønnsutgifter per elev	40 380	42 969
Prosentandel lønnsutgifter av totale utgifter	67,7	72,2
Driftsutgifter til inventar og utstyr per elev	535	718
Driftsutgifter til undervisningsmateriell per elev	950	1 059

Skolen rammefaktorer materiell

PC-tetthet

	Drammen	Buskerud	Landet
Antall elever per PC	4,5	4,6	4,7
Andel PC-er med Internett	92,7	88,4	90,5

Utvikling i Drammen – PC-tetthet

	2004 - 2005	2006 - 2007
Antall elever per PC	4,0	4,5
Andel PC-er med Internett	93,4	92,7

Kommentarer til skolens rammefaktorer

Lærertetthet

Grunnskolen i Drammen har i snitt 11 prosent lavere driftskostnader per elev enn landsgjennomsnittet og 6 prosent lavere enn snittet i ASSS-kommunene. Dersom lærertettheten skal være lik gjennomsnittet for ASSS-kommunene vil det kreve en styrking av lønnsbudsjettet på 17,6 millioner kroner.

Inventar og utstyr

Driftskostnadene har vært lavere enn for sammenlignbare kommuner. I økonomiplan 2008 – 2011 er det avsatt 15 millioner kroner hvert år til inventar og utstyr. Drammensskolen vil etter denne satsningen være blant de kommunene i landet som bruker mest per elev på dette området.

Antall elever per PC

Økonomiplanen 2008 – 2011 har store omkostninger på dette området. De midlene som er avsatt vil gjøre det mulig å fornye og utvide "PC-parken" både til de ansatte og til elevene slik at man når et nivå godt over gjennomsnittet for landet.

Drammensskolens utfordringer – sett i forhold til resultatstatus

Faglige resultater

De faglige resultatene er vurdert i forhold til resultater i lesing, matematikk og engelsk, samt nasjonale prøver og kartlegginger. Resultatene i sin helhet finnes på Drammen kommunes nettsider www.drammen.kommune.no.

Avgangskarakterene viser at 10. klassingene i Drammen går ut med dårligere snittkarakterer i norsk muntlig og i matematikk enn landsgjennomsnittet. De har bedre snittresultater enn landsgjennomsnittet i matematikk muntlig og i norsk skriftlig. De nasjonale prøvene på 5. og 8. trinn bekrefter det samme; de svakeste resultatene er i lesing og i matematikk.

Når det gjelder engelsk, er resultatene bedre enn landsgjennomsnittet på 5. trinn, men svakere enn landsgjennomsnittet på 8. trinn. Kartleggingsprøver av leseferdighet viser en gradvis forbedring siden 2002, hvor det har vært et målrettet arbeid for å bedre elevenes leseferdigheter.

Opplevd kvalitet i skolen

Elever på mellomtrinnet og ungdomstrinnet og foreldre gir høy score på trivsel i skolen. Scoren er som for landsgjennomsnittet. Elever på mellomtrinnet og foreldre er også fornøyd med muligheten de har til medvirkning, spesielt elevene er fornøyd, hvor scoren er over gjennomsnittet. Elever på ungdomstrinnet er derimot misfornøyd med muligheten til medvirkning, men resultatet ligger allikevel over landsgjennomsnittet.

Elevene på mellomtrinnet er fornøyd med læringsmiljøet og gir høyere score enn landsgjennomsnittet, mens både foreldre og elever på ungdomstrinnet er misfornøyd. Foreldrene til elever på ungdomsskoletrinnet er mindre fornøyd med læringsmiljøet enn landsgjennomsnittet av foreldrene. Elever både på mellomtrinnet og ungdomstrinnet oppgir at de har lav motivasjon i forhold til landsgjennomsnittet.

Skolens ramme faktorer

Grunnskolen i Drammen har i snitt 11 prosent lavere driftskostnader per elev enn landsgjennomsnittet, og 6 prosent lavere enn snittet i ASSS-kommunene. Dette har blant annet som konsekvens at lærertettheten er lavere, både i barne- og i ungdomsskolen, enn landsgjennomsnittet. Forskjellen utgjør cirka 2,4 elever mer per lærerårsverk i forhold til landsgjennomsnittet og cirka én elev mer per lærerårsverk enn snittet for ASSS-kommunene. Det samme gjelder for assistenttetthet, men her er forskjellen større. Det er for landet i snitt 18 prosent færre elever per assistentårsverk enn i Drammen. Disse tallene har vært relativt stabile siden 2004.

Kommunen har mange barn med enkeltvedtak om spesialundervisning etter opplæringsloven og tildeler lite til hvert enkelt barn, sammenlignet med andre kommuner. Det er et mål å få ned andelen barn med enkeltvedtak og å gi flere tilbud innenfor tilpasset opplæring. Det er et mål å kunne gi mer ressurser til de som har store behov.

Kapasiteten på Frydenhaug skole er sprengt og det er behov for å bygge opp forsterkede enheter på andre skoler. Frydenhaug bør kunne ha en rolle som kompetansesenter for disse forsterkede enhetene. (Se tiltak under "Læringsmiljø" og "alternative læringsarenaer".)

Handlingsplanens oppbygging

“Plattformen” for Norges beste skole :

Faglige resultater og elevenes generelle kompetanse

Denne plattformen hviler på tre “pilarer”:

**Hjem - skole
samarbeid**

**Grunnleggende
ferdigheter**

**Læringsmiljø
og klasseledelse**

Pilarene er fundamentert på en “grunnmur” :

Ledelse

Handlingsplanen er derfor bygget opp med disse hovedtemaene:

Kapittel 1: Hjem-skole samarbeid

Kapittel 2: Grunnleggende ferdigheter

Kapittel 3: Læringsmiljø og klasseledelse

Kapittel 4: Ledelse

Under hvert kapittel bruker vi følgende struktur:

- A. Suksessfaktorer – dokumentert forskning – hva er det som “virker”?
- B. En vurdering av drammensskolen i forhold til disse suksessfaktorene og status
- C. Forslag til tiltak

Kapittel 1: Hjem – skole samarbeid

Visjonens kjennetegn:

- Omfattende elev- og foreldremedvirkning, aktivt samarbeid mellom hjem og skole
- En nytenkende og åpen skole

1. A Suksessfaktorer – dokumentert forskning

“Hjem og skole” (Thomas Nordahl – utgitt i 2007) Professor Thomas Nordahl, Høgskolen i Hedmark, har skrevet en ny bok om samarbeidet mellom hjem og skole. Boken er en oppsummering av nyere forskning på området. Konklusjoner:

Nivåer i samarbeidet

Lover og planer legger stor vekt på at skolen skal ha et godt samarbeid med foreldre. Foreldre skal ha medvirkning. Nordahl snakker om tre nivåer i samarbeidet:

- a) Informasjon er det laveste nivået og dreier seg om utveksling av gjensidig informasjon.
- b) Dialog og drøftinger innebærer en reell og sannferdig kommunikasjon. Det skal ikke dreie seg om å vinne en diskusjon, men om mulighet for å fremme ulike synspunkter og oppfatninger for å komme til enighet.
- c) Medvirkning og medbestemmelse innebærer at både skolen og foreldre skal ha innflytelse på de beslutninger som tas og som angår elevene. For foreldre vil dette ofte dreie seg om at deres meninger blir tatt hensyn til av skolen.

Holdninger

Hele boka formidler at samarbeidet må baseres på likeverd og gjensidighet. Begge parter må ha tro på at både de selv og den andre part har gode forutsetninger for å gjøre en god jobb og være en ressurs i barnets oppvekst. Skolen må slutte å snakke om ressursvake foreldre. “Alle foreldre har ressurser i forhold til egne barn og en omtale av foreldre som ressursvake er nedverdiggende, og det vil ødelegge for mulighetene til å samarbeide nært med foreldrene. Det er umulig å vise respekt og gi medvirkning til noen du betrakter som ressursvak og mindreverdige”(s.31).

Makt

Det er skolen som er den profesjonelle part og som i de fleste tilfeller har makten i samarbeidet. Foreldrene tillegger lærerne makt og lærerne karakteriserer sin makt som en positiv makt. Lærere betrakter seg med rette som fagpersoner, men det er ikke dermed sagt at de skal fatte alle beslutninger i skolen, sier Nordahl. Han viser videre til at 12 prosent av foreldrene ikke vil si fra om hva de mener til læreren av frykt for at det skal gå ut over deres egne barn. Noen lærere opplever et sterkt foreldrefellesskap og enkelte foreldre som en trussel. Videre skriver han om kommunikativ makt og at makt økes når den deles, fordi makt oppstår når mennesker handler sammen.

Foreldres støtte til sine barn

Nordahl sier at de fleste foreldre er flinke til å støtte sine barn og at det er av avgjørende betydning. "Barnas motivasjon og interesse for skolen har sammenheng med foreldrenes engasjement i forhold til skolen. Engasjement og interesse kan etableres, opprettholdes og forsterkes ved at det snakkes mye om skole" (s.116). Foreldre bør bruke mye ros og oppmuntring og de må ikke trekke seg unna fordi de er redde for å gjøre noe galt. Det viktigste er å vise interesse og ikke avvise.

Møtet mellom foreldre og lærer

Anerkjennelse av hverandre er en viktig faktor i samarbeidet. Da er det viktig med arenaer hvor man kan skape relasjoner og tillit. Det er lovfestet med samtale mellom hjem og skole to ganger i året. Dette er en god arena for samarbeid.

Det er en utbredt praksis at elevene er med på alle disse møtene, men Nordahl mener at minst halvparten av konferansetimene skal foregå uten barn. Han bygger dette på både kvantitative og kvalitative undersøkelser som viser manglende dialog og medvirkning. Han mener at "Med barn til stede vil det imidlertid være umulig å ha en kommunikasjon mellom voksne om oppdragelse, læring og undervisning basert på gjensidig forståelse og sannferdighet"(s.130).

Bekymringer og direkte drøftinger om strategier i oppdragelsen skal man ikke ta med barn til stede. Om man har etablert tillit og en god relasjon, har man også mulighet til å løse konflikter om det oppstår. Om konflikter oppstår, er det mer hensiktsmessig å være konstruktiv i forhold til mulige løsninger enn å se bakover og fordele skyld.

Foreldres betydning

Boka gir en oppsummering av norsk og internasjonal forskning. Nordahl er tydelig på i hvilken grad skolen kan kompensere for foreldres betydning: "Ut fra den dokumentasjon som er lagt fram ovenfor, må det betraktes som en naiv tanke å påstå at skolen kan kompensere for foreldrenes rolle og betydning. Foreldrene er svært betydningsfulle for egne barns læring og utvikling, og den eneste empirisk baserte slutningen vil være å arbeide sterkt for å styrke alle foreldres rolle og betydning. I stedet for å kompensere for foreldre burde det, ut fra forskningsresultater, i sterkere grad iverksettes tiltak for å støtte foreldre. Vektlegging av tiltak som leksehjelp, skolemat og utvidelse av skoledagen burde helt klart foregå parallelt med en satsning på foreldrene"(s.49).

Virkninger av tilpasset språkopplæring for elever fra språklige minoriteter (Anders Bakken, 2007)

Sentrale faktorer for helhetlig tilnærming. Institusjonelle faktorer:

- a) Hjem-skole samarbeid er av avgjørende betydning for at elever skal oppnå skolefaglig suksess
- b) Hjem og skole deltar i elevens faglige og sosiale utvikling
- c) Kommunikasjon og veiledning til elever og foresatte
- d) Systematisk elevenvaluering og tilbakemelding til foresatte

1. B En vurdering av drammensskolen i forhold til disse suksessfaktorene og status

Drammensskolens største utfordringer knyttet til hjem-skole samarbeidet er:

- Forventninger fra hjemmet til skolen, og fra skolen til hjemmet må være tydeligere.
- Forventningene må avklares i dialog med gjensidig respekt og tillit.
- For å få til denne gjensidige respekten og tilliten er det viktig med kunnskap. Det betyr at skolen i større grad må etterspørre foreldrenes kunnskap om eget barns læring og trivsel, og at foreldrene må få bedre kunnskap om foreldrenes rettigheter og plikter i skolen og mer innsikt i skolens arbeidsmetoder og mål.
- Det er nødvendig med mye større grad av "skreddersøm" i dette samarbeidet. Det er en utfordring å skape møter mellom foreldre og skole som er preget av gjensidighet og læring for begge parter og som oppleves som nyttige for det som er felles mål: å gi hvert enkelt barn og ungdom et størst mulig læringsutbytte. Det er også en utfordring å skape møteplasser hvor alle foreldre kan ha mulighet til å være delaktige og føle seg verdsatt.

1. C Forslag til handling

Prioriterte forslag utenfor økonomiske rammer i økonomiplan 2008 - 2011

Prioritet	Forslag til tiltak	Når	Ressurs-behov	Kommentar
1.1	DKFU gis økonomisk tilskudd til administrasjon og møtekostnader	Høst 2008	100 000 kroner per år	Utgifter knyttet til opplæring og kursing av FAU'ene samt trykking, kopiering og møteavvikling
1.2	MIR foreldrenettverk gis økonomisk tilskudd til administrasjon og møtekostnader	Høst 2008	50 000 kroner per år	Det er etablert et ressursnettverk av flerspråklige foreldre. Nettverket har som formål å bidra til å være en brobygger i samarbeidet mellom flerspråklige hjem og skole/barnehage. MIR –gruppen (minoritetspråklig ressursnettverk) har kostnader knyttet til trykking og kopiering, samt møter etc.
1.3	Skoleeiers oppfølging av skole- hjem samarbeidet	Fra 2009	Ivaretas av foreslåtte økt rådgiver/veilederfunksjon hos skoleeier	Stillingen er tenkt å vare et år hvor første halvår skal brukes til planlegging og andre halvår skal brukes til implementering.

Andre prioriterte tiltak

Prioritet	Forslag til tiltak	Når	Ressurs-behov	Kommentar
1.4	Etablering av "foreldreskole" og "lærende møter" mellom hjem og skole	Skolene prøver ut eget opplegg i 2008/09 Drammensmodell for "Foreldreskole" etableres fra høsten 2009.	Behov for økte rammer vurderes i økonomiplan 2010	Modellen skal gi rom for skreddersøm og fleksibilitet. "Foreldreskolen" skal utvikles i samarbeid med foreldrene på den enkelte skole. Arbeidet med modellen skal ledes av en sentralt ansatt veileder/rådgiver. Modellen skal baseres på lokale erfaringer i 2008/2009. Det skal innhentes erfaringer fra andre skoler i og utenfor Norge.

Prioritet	Forslag til tiltak	Når	Ressurs-behov	Kommentar
1.5	DKFU skal synliggjøres som en formell samarbeidspartner i skole-hjem samarbeidet. De lokale FAU'er skal aktivt motiveres til å delta i DKFU	Høst 2008	Finansiering innenfor dagens rammer.	<p>Det etableres tre "nivå" for foreldremedvirkning:</p> <p>1: klassekontakt og kontaktlærer</p> <p>2: FAU og skolens ledelse</p> <p>3: DKFU og rådmannen.</p> <p>Dette forutsetter at DKFU er og oppleves som et representativt utvalg som er godt forankret med representasjon fra alle skolers FAU'er.</p> <p>Skolens ledelse informerer om ønsket deltagelse i DKFU og dette tas opp som sak i første møte i FAU om høsten. Det vil imidlertid være det enkelte FAU som bestemmer deltagelse eller ikke.</p>
1.6	MIR-foreldrenettverk skal være formell samarbeidspartner i tilrettelegging av hjem-skole samarbeidet for flerspråklige familier	Høst 2008	Finansiering innenfor dagens rammer.	<p>Det er våren 2008 etablert en lokal MIR-gruppe i Drammen.</p> <p>MIR er tilsluttet det nasjonale ressursnettverket:</p> <p>http://www.mirnett.org/web/</p> <p>Nettverket vil være en brobygger mellom foreldre og skole og ha en rådgivende funksjon for skoleeier.</p>
1.7	Årshjul for hjem- skole samarbeid lages på hver skole. Årshjulet lages i samarbeid mellom hjem og skole.	Høst 08	Finansieres innenfor skolens rammer.	<p>Skal blant annet synliggjøre når resultater legges frem og når de skal drøftes:</p> <p>diskuteres med elever, foreldre og ansatte på trinn og/eller gruppenivå og gjensidige forventninger avklares. Det skal lages møteplan for SU/FAU/skolens ledelse/elevråd hvor dette står på dagsorden minst to ganger i året.</p>

Kapittel 2 Grunnleggende ferdigheter

De grunnleggende ferdighetene er i læreplanen definert som:

- lesing
- å uttrykke seg muntlig
- skriving
- regning
- digitale ferdigheter

Visjonens kjennetegn:

- kvalifiserte, profesjonelle og motiverte lærere
- IKT-satsning og tilgang på oppdatert læringmateriell
- anvende flerkulturell kompetanse
- trygge, glade og aktive elever i god fysisk form

2. A Suksessfaktorer – dokumentert forskning

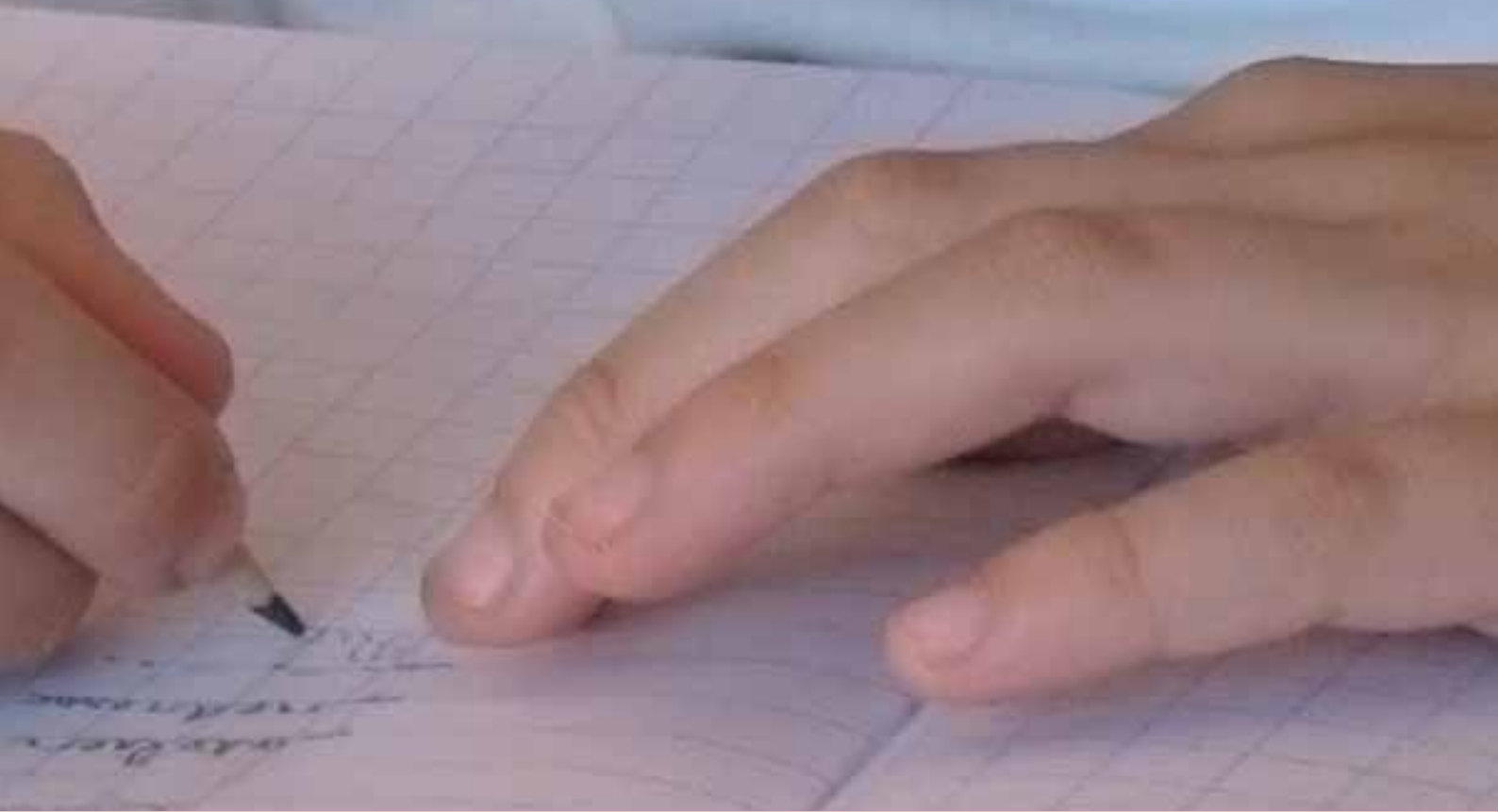
Tro på egen mestring gir resultater (elever med dysleksi) (artikkel fra Lesesenteret)

- Å ha tro på egen mestring, gir positive resultater for elever med alvorlig grad av dysleksi. Dette viser en kvalitativ studie gjort ved Lesesenteret.
To tredjedeler av elevene meldte tilbake at de opplevde framgang i løpet en åttemåneders periode

Hvorfor leser klasser så forskjellig (rapport fra Utdanningsdirektoratet)

(Rapporten presenterer blant annet klare indikatorer som virker inn på elevenes lesekompetanse.) Utdrag:

- Ferdigheter ved skolestart
- Elevene i de 20 beste klassene kunne betydelig mer ved skolestart enn elevene i klassene med svakt lesegjennom snitt. Det går igjen i forhold til det å kunne bokstavene i alfabetet, lese enkeltord og setninger og skrive bokstaver og enkeltord. Tatt i betraktning at de elevene som kunne mest fortsatt går i klassene med best lesegjennomsnitt, ser det derfor ut til at elevene i klassene med best lesegjennomsnitt har beholdt det fortrinnet de hadde ved skolestart, og at elevene som ved skolestart ikke mestret like mye fremdeles henger etter i 4. klasse.
- Det er sammenheng mellom tidlig leseaktivitet i hjemmet og leseferdighet i 4. klasse, og denne er sterkere i Norge enn i Sverige.

Tid for tunge løft (Universitetsforlaget. PISA-rapporten 2007)

- Finske elever skårer suverent best av alle landene på naturfagoppgavene i PISA, men ellers markerer ikke de nordiske landene seg særlig positivt. Norske elever skårer klart svakest i Norden, og det er bare seks OECD-land som skårer svakere. Spredningen blant elevene er omtrent som gjennomsnittet i OECD, men nest etter Island den høyeste i Norden. De norske resultatene i naturfag gir helt klart grunn til bekymring.
- Vi konstaterer at resultatene bærer bud om at leseforståelsen blant norske 15-åringer ligger under gjennomsnittet i OECD, at den er signifikant dårligere enn i 2000 og i 2003, og at norske og islandske elever skårer dårligst i Norden, mens spredningen i Norge er over gjennomsnittet og høyest i Norden.
- Av de nordiske landene er Finland igjen suverent best i matematikk. De islandske, danske og svenske elevene skårer høyere enn gjennomsnittet i OECD, men det er bare de svenske elevene som skårer signifikant høyere. For Norges vedkommende framstår altså også matematikkresultatene som skuffende, idet norske elever – for første gang i PISA – skårer signifikant lavere enn gjennomsnittet i OECD.

“Leseopplæring i et andrespråksperspektiv” artikkel av Lise Iversen Kulbrandstad

Disse punktene er de viktigste for at flerspråklige elever skal oppnå bedre leseferdigheter:

- Muntlig språktrening parallelt med leseopplæring.
- Fonologisk trening og ordforrådstrening.
- Arbeid med for forståelse før eleven møter teksten
- Lese- og skriveopplæringen knyttes til tema.
- Godt gjennomtenkt bokstavprogresjon
- Materiellet som benyttes må gi muligheter for gjenkjenning

2. B En vurdering av drammensskolen i forhold til disse suksessfaktorene

Drammensskolens største utfordringer knyttet til læring og faglige resultater er:

- De faglige resultatene i drammensskolen er for svake.
- Det er store behov for tilpasset opplæring for å sikre at alle barn gis mulighet og redskaper til å bedre sine faglige resultater. Et gjennomsnittlig godt faglig resultat er ikke godt nok i forhold til visjonen.
- Skolene tar i liten grad i bruk nivådeling og samlæring i den ordinære undervisningen.
- Det er behov for økt metodekompetanse/fagdidaktikk i basisfagene.
- Drammensskolen er i for liten grad kjennetegnet av systematisk observasjon og veiledning av læreren i klassen. Dette er viktig for å øke trykket og fokuset på læring. Det er behov for å bedre system og engasjement i forhold til å bruke resultatene.
- Sammenheng og helhet fra begynneropplæring på småskoletrinnet, via mellomtrinnet til ungdomstrinnet må bedres.

8

ÅTTE

9

NI

10

TI

2.C Forslag til handling

Prioriterte forslag utenfor økonomiske rammer i økonomiplan 2008 - 2011

Prioritet	Forslag til tiltak	Når	Ressursbehov	Kommentar
2.1	Kompetanseheving av lærere	Fra 1.8.2009	9,2 millioner kroner per år	<p>Kompetansetiltak knyttet til:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Klasseledelse - Faglig oppdatering - Bruk av resultater <p>Forslaget innebærer at lønnsbudsjettet (lærere) økes Forslaget innebærer at lønnsbudsjettet (lærere) økes med cirka 3 prosent for at ikke lærertettheten skal reduseres når opplæring gjennomføres.</p> <p>Forslaget inneholder også faktiske opplæringskostnader.</p>
2.2	Styrking av samarbeid i overganger ved å utvikle en veiledende plan for overgang barnehage-skole, barneskole-ungdomsskole og ungdomsskole-vgs.	Utvikles i skoleåret 08/09	Noe rådgivings/veiledningsressurs. Dette vil kunne tilbys dersom skoleeierfunksjonen styrkes som foreslått. (4 stillingerse ledelse).	<p>Det er i dag gjort erfaringer i forhold til å sikre overganger ved enkeltskoler.</p> <p>Det er et ønske å lage en overordnet veileder for å kvalitetssikre et helhetlig system.</p>

Andre prioriterte forslag

Prioritet	Forslag til tiltak	Når	Ressursbehov	Kommentar
2.3	Alle skoler skal ha et system for leseopplæring	Utvikles i 2009	Dekkes innen dagens rammer	Mange av skolene er i gang med å etablere slikt system
2.4	Alle skoler skal utvikle systematiske planer i matematikkfaget	Utvikles i løpet av skoleåret 2009/2010	Dekkes innen dagens rammer	Mange av skolene er i gang med å etablere slikt system
2.4	Videreføre systematisk karriereveiledning	Videreføre dagens ordning	Dekkes innen dagens rammer	Karriereveiledning (tidligere studieveiledning) er sentralisert i karrieresenteret som ligger på høgskolesenteret. Karriereveilederne arbeider til daglig på ungdomsskolene men har deler av stillingen lagt til karrieresenteret i samarbeid med veiledere på vgs. NAV og NHO er også partnere i karrieresenteret
2.5	Heldagsskole utredes og pilot iverksettes fra skoleåret 09/10	Utredes skoleåret 2008/09 Pilot vurderes fra 09/10 dersom tiltaket prioriteres	Utredningskostnader dekkes innen ordinære rammer. Iverksetting: 1 million kroner per skole, hvor det er forutsatt et pedagogisk tilbud på 3 trinn (31 timer i uka)	Det er nødvendig å avklare formål med heldagsskole og hvilket omfang den skal ha (skal hele skolen være med, og hvor mange timer skal det omfatte?) Forsøket evalueres eksternt.
2.6	Det skal drives utviklingsarbeid gjennom aktivt bruk av prosjektarbeid	Kontinuerlig	Innen ordinære rammer, støttet av eksterne prosjektmidler	Skolene skal videreføre prioriteringen av prosjektarbeid
2.7	Lokal læreplan for grunnleggende IKT-ferdigheter i alle skoler	Skoleåret 2008/2009	Ingen kostnad utover ordinære driftsrammer	

Ikke prioriterte forslag

	Forslag til tiltak	Når	Ressursbehov	Kommentar
	Økt fokus på rekruttering av lærere og ledere i drammensskolen.	Fra 1.1.2009	1 million kroner	Lederrekruttering
	Leksehjelp, med høy kvalitet, på alle skoler.		0,5 til 1 million kroner per skole. Kostnader avhengig av kvalifikasjonskrav til leksehjelperen.	
	Tilbud om kursbasert sommerskole.	Tidligst fra sommeren 2009, dersom tiltaket prioriteres i økonomiplanen	Kostnadene er avhengig av omfang og kvalitet.	Kan eventuelt tilbys som fagrettede kurs i for eksempel matematikk, engelsk og norsk.
	Opprusting og økt bemanning på skolebibliotekene	Fra 1.1.09	0,5 millioner kroner per skole, i alt 9.5 millioner kroner	For å øke motivasjon og leselyst

Kapittel 3 - Læringsmiljøet – klasseledelse

Visjonens kjennetegn:

- Tilpasset opplæring i et trygt, tolerant og godt sosialt miljø som fremmer trivsel, mangfold og personlig utvikling hos elevene
- En undervisningssituasjon preget av ro, orden, høflighet og gjensidig respekt
- Lik og rettferdig vurdering
- Gode fysiske rammer og velfungerende skolebygg

3.A Suksessfaktorer – dokumentert forskning

Kompetanse hos lærere som fører til læring hos elevene

Dette er en helt ny rapport (fra 29.04.08) som Kunnskapsdepartementet har bestilt fra et dansk forskningsfirma. Rapporten inneholder kunnskapsoversikt over hvilken kompetanse hos lærere som fører til læring hos elevene. Dette omhandler blant annet læreratferd og elevers resultater (om klasseromsledelse, atferdsledelse, klasseromsklima og pedagogisk metode) Utdrag av sammendraget:

Hva ønsker vi å få vite?

- Hvilke dimensjoner av det pedagogiske personalets kompetanse i skolen kan gjennom effektstudier påvise å bidra til læring hos barn og unge?
- Hvem ønsker å vite det og hvorfor?

Kunnskapsdepartementet konstaterer i anbudet at de "aller fleste studier som handler om læring i skolen konkluderer med at læreren er den enkeltfaktoren som har mest å si for hva elevene lærer". Derfor ønskes en empirisk basert undersøkelse av hvilken lærerkompetanse som kan øke elevenes læring.

Hva fant vi frem til?

- At det i perioden 1998-2007 er publisert 70 undersøkelser om sammenhengen mellom lærerkompetanse og elevenes læring.
- Læreren skal besitte kompetansen å inngå i en sosial relasjon til den enkelte elev
- Læreren skal i relasjon til hele klassen (alle elever) besitte kompetanse i å lede klassens undervisningsarbeid gjennom å være en synlig leder som over tid oppøver elevene til selv å formulere regler og følge dem.

Begge disse formene for kompetansene er av betydning for å utvikle overordnede mål som dreier seg om elevenes motivering og autonomi, og spiller en sentral rolle for å fremme den faglige læringen.

- Læreren skal besitte generell didaktisk kompetanse i relasjon til undervisningens innhold i sin alminnelighet og i det enkelte undervisningsfag.

Utdrag fra PISA-rapporten 2007 Ujevnt læringstrykk

Krav til elevengasjement og læringstrykk er især knyttet til:

- læreren som klasseromsleder
- lærerens kompetanse og kunnskapsmessige forutsetninger
- pedagogiske konsekvenser knyttet til omfang og bruk av arbeidsplaner som dominerende læringsverktøy, og tendensen til hva vi har valgt å kalle en "tilbaketrukket lærerrolle"

Disse forholdene står som sentrale perspektiver som vil prege den punktvisse oppsummeringen som følger:

Kunnskaper og didaktisk/fagdidaktisk kompetanse hos lærerne:

- Lærerne er svakt skolert og mangler kunnskap samt tilgjengelig verktøy for å legge til rette for gode lærings situasjoner, når det gjelder å utvikle elevenes leseforståelse og lesestrategier.
- Bare et fåtall av de observerte lærerne har skolering i ny innsikt når det gjelder lesestrategier og leseforståelse, og de fleste knytter lesestrategier til avkodning og lesetekniske ferdigheter.
- Elevoppgaver og aktiviteter blir ofte stående som enkelthendelser og blir i liten grad satt inn i en større kunnskapsmessig, faglig og/eller teoretisk ramme.
- Når lærerne etter vår vurdering i liten grad synes å ha bevissthet på aktivitetenes fokus og deres metakognitive overføringsverdi, blir lett læringen privatisert og overlatt til den enkelte elev. I klasser med hyppig bruk av arbeidsplaner blir dette spesielt framtreende.
- Det overordnede, metakognitive, aspektet ved læring ("Hva har jeg lært nå?"), "Hva er det jeg ikke forstår nå?" eller "Hva er det å kunne dette, og hva må jeg gjøre for å kunne det," etc.) er generelt lite framtreende i våre observasjoner.
- Vi har også registrert et smalt repertoar i bruk av læringsstrategier på tvers av fag og klasserom.

Lærernes bruk av læringsaktiviteter på tvers av fag og klasserom:

- Alle klasserom var preget av et relativt bredt repertoar av undervisnings- og læringsaktiviteter.
- Ulike former for lærerstyrt helklasseundervisning kombinert med individuell – og noen grad gruppebasert – oppgaveløsning framstår som de mest hyppige undervisnings/læringsformer i samtlige fag og klasserom.
- Ved mer systematiske analyser framstår imidlertid betydelig variasjon mellom de observerte fagene:

I naturfagstimene er lærerstyrt helklasseundervisning, med vekt på dialogisk instruksjon, den klart dominerende aktiviteten. Andelen gruppebaserte aktiviteter er relativt liten i de observerte klasserom og langt mindre enn forventet ifølge tidligere forskning om laboratoriearbeid og eleveksperimenter som en sentral del av et naturfaglig undervisningsrepertoar.

Matematikktimene er hovedsakelig sentrert rundt lærerstyrt instruksjon/gjennomgang og individuell oppgaveløsning. Innslaget av individuell oppgaveløsning er i vårt materiale påfallende høyere enn i tidligere undersøkelser. Systematisk bruk av medelever som læringsressurs og medspiller for lærings situasjoner ble for eksempel sjeldent observert.

- Observasjonene dokumenterer få faglige elevdialoger i naturfag og matematikk. Kunnskap om hvordan grupper av elever og/eller hele klassen kan brukes som verktøy for læringsfremmede dialoger er lite framtrepende i vårt observasjonsmateriale.
- Observasjonsmateriale viser dessuten stor variasjon i lærernes veiledningskompetanse når det gjelder å gi tilbakemelding og veiledning til enkeltelever. Lærernes kompetanse i å veilede og avkode enkeltelevers problemer er svært viktig, gitt den hyppige og omfattende bruk av individualiserte arbeids- og læringsformer i dagens skole.
- Selv om klasserommene var preget av mye aktivitet og oppgaveløsning, var ofte aktivitetens hensikt og mål uklart festet hos elevgruppa. Mye av lærerens instruksjoner var knyttet til "hva de skulle gjøre der og da" og med svak forankring både i forkant og etterkant av oppgaven.
- Mobilisering av elevens tidligere kunnskap via teknikker som oppsummering, tilbakeskuing og kartlegging av elevens eksisterende kunnskap brukes i varierende grad i de observerte fag. Forholdet mellom læringsaktivitet og læringsmål framsto ofte som fragmenterte, og oppgaven(e) savnet referanse til en større faglige sammenheng

Arbeidsplaner og oppfølging av elevarbeid som læringsverktøy:

Arbeidsplaner - dvs. et skriftlig dokument som styrende for elevenes arbeid hjemme og på skolen er framtrepende i de observerte klasserom. Arbeidsplanen angir mål og oppgaver/krav til innleveringer i de enkelte fag og fagområder. Vi har som nevnt ovenfor, i mange timer observert at elever arbeider med sine arbeidsplaner. Dette gir rom for varierte og delvis tilpassede arbeidsoppgaver. Men vi har også beskrevet hvordan dette på noen måter synes å komplisere formalisert læring knyttet til:

- relasjonen mellom lærerens undervisning og gjennomgang og elevenes oppgaver
- helklassen som et felles læringsrom
- elevsamtalen(e) som læringsverktøy
- fokus på skriftlighet og skriftlige innleveringer
- lite systematisk oppfølging av elevens arbeid (enten det er arbeid elevene gjør på skolen eller hjemme)
- aktivitetsorientering (fokus på å løse oppgaven) versus læringsorientering (fokus på læringsmål)

Elevenes meningskonstruksjon:

Foreløpige analyser viser til interessante nye mønstre for elevdeltagelse og elevengasjement.

- I naturfag sier for eksempel et stort flertall av elevene at de liker faget og at de opplever naturfag som relevant og viktig, knyttet til dagens miljøutfordringer og samfunnets krav til kunnskap.
- Matematikkundervisningen beskrives i langt mindre grad som meningsfull og engasjerende. Men det synes likevel å være et trekk ved matematikkfaget at det oppfattes som så viktig at det til en viss grad likevel er selvmotiverende.
- Vårt observasjonsmateriale tyder på at elevinitierte spørsmål er relativt hyppig forekommende i dagens ungdomsskoleklasserom. Individuorienterte arbeidsplaner, omfattende bruk av individuell oppgaveløsning, lærerens svake systematiske bruk av klasseoffentligheten som medlæringsagent, samt fravær av oppsummering av aktivitetenes hensikt og mål bidrar til at elevenes læring blir overlatt til den enkelte. Faglig forståelse blir lett et anliggende mellom elev, lære(bok)tekst og arbeidsplan der læreren ofte spiller en perifer - for ikke å si tilbake-trukket - rolle.

Virkninger av tilpasset språkopplæring for elever fra språklige minoriteter (Anders Bakken, 2007)

Hovedkonklusjoner:

- Det er viktig å betrakte skolen ut ifra en helhetlig tilnærming
- Det tospråklige tilbudet må være en integrert del av skolens virksomhet og må drives av kvalifiserte lærere
- Et langsiktig pedagogisk arbeid hvor elevene uansett sosial, etnisk og språklig bakgrunn tilbys en opplærings situasjon der de har grunnleggende forutsetninger for å få med seg innholdet i undervisningen.

Institusjonelle faktorer:

- skolelederne følger både lærere og elever tett opp
- alle ansatte har positive holdninger til elevene
- skolelederne sikrer god koordinering av alle tiltak innenfor skolen
- lærersamarbeid
- elever gis adgang til å skifte opplæringsmodell
- lærernes kompetanse
- lærere og skoleledere har særskilt kompetanse og trening i å undervise minoritetsspråklige elever
- kommunikasjon og veiledning
- systematisk elevenevaluering

Miljøfaktorer:

- et støttende skolemiljø for minoritetsspråklige elever
- verdsettelse av alle elevers kultur og språk
- status for tospråklighet
- læremidler som ivaretar et internasjonalt perspektiv
- høye krav og forventninger til elevene
- sikre kommunikasjon mellom majoritetsspråklige og minoritetsspråklige elever

A National Study of School Effectiveness for Language Minority Students` Long-term Academic Achievement. (Thomas og Collier, 2001)

- Elevene har relativt like resultater de første årene på skolen men gapet mellom majoritet og minoritet øker etter hvert.
- Flerspråklige barn må ha tilrettelagt opplæring minst 4-7 år for å nå samme resultater som andre barn
- De barna som får undervisning på 2. språket gjør det bedre i begynnelsen enn de som får tospråklig opplæring, men i lengden er det motsatt.

3.B En vurdering av drammensskolen i forhold til disse suksessfaktorene

Drammensskolens største utfordringer knyttet til læringsmiljø og klasseledelse er:

- Klasseledelse i drammensskolen er varierende. Utdanningen gir ikke god nok opplæring og mulighet til å praktisere klasseledelse. God klasseledelse handler både om holdninger og "håndverk" – og det er en utfordring å kvalitetssikre dette i hele drammensskolen.
- Elevrolleferdighetene har hatt for lite fokus og skolene har for få verktøy/programmer til arbeidet med dette.
- Praktisering av tilpasset opplæring – det er behov for flere spesialtilbud for elever som har bruk for det, og det er behov for en mer samordnet og tydelig rådgiving og samarbeid med foreldre for å finne hva som gir det beste læringsmiljøet.
- Skolene må bli bedre rustet til å støtte elever som strever med sin psykiske helse og som har vanskelige hjemmeforhold. Konsekvensene av at disse barna ikke får den nødvendige støtten i skolen er mange. Det har konsekvenser både for den enkelte elev og de andre elevene fordi læringsmiljøet generelt påvirkes.
- For mange barn og ungdommer sier at de ikke trives i skolen og opplever at de blir utsatt for mobbing. Dette gjelder særlig ungdomstrinnet.

3.C Forslag til handling

Prioriterte forslag utenfor økonomiske rammer i økonomiplan 2008 - 2011

Prioritet	Forslag til tiltak	Når	Ressursbehov	Kommentar
3.1	Styrket tilpasset opplæring	Fra 1.8.2009	1 million kroner (2 stillinger) 5 millioner kroner (omlag 25 plasser)	Kjøp av veiledningstjeneste fra Frydenhaug til skoler som har behov for det. Tilrettelegging for elever med store hjelpebehov i ordinære skoler
3.2	Opprettelse av stillinger som sosialfaglig lærer/ sosialfaglig medarbeider på alle skoler	Fra 1.1.2009	8 millioner kroner per år	Det er viktig at de som tilsettes har sosialfaglig kompetanse og ikke har ansvar for faglig opplæring. Dette vil gi tidligere intervensjon i forhold til arbeid med sosial utjevning og i forhold til å bedre læringsmiljøet for elever som er risikoutsatt i forhold til psykisk helse, og de øvrige elevene. Dette er også omtalt som et viktig forebyggende tiltak i "Samordnet helse- og sosialplan" som er til behandling parallelt med denne handlingsplanen.

Andre prioriterte tiltak

Prioritet	Forslag til tiltak	Når	Ressursbehov	Kommentar
3.3	Nyansatte lærere – "fadderordning" med erfaren lærer som er god på klasseledelse	Fra 1.8.2008	Finansieres innefor skolens økonomiske rammer	Veileder trenger tid til å følge nytilsatt og må få avsatt tid til dette. Dyktige klasseledere som har redusert leseplikt på grunn av seniortiltak, kan bruke deler av sin tid til veiledning/være fadder.

Ikke prioriterte tiltak

	Forslag til tiltak	Når	Ressursbehov	Kommentar
	Øke lærertettheten slik at denne er på samme nivå som i ASSS-kommunene	1.8.2009	17,6 millioner kroner	For å ha samme lærertetthet som ASSS-kommunene må tettheten økes slik at det blir 1 elev mindre per lærer.
	Ergoterapeuter i skolen	Fra 1.1.2009	450 000 kroner	Ambulerende ergoterapeut tilknyttet helsetjenesten. Tilrettelegging for elever med spesielle behov knyttet til hjelpemidler og tilrettelegging av skolens fysiske miljø.
	Høyne kvaliteten på renhold	Utredes i 2009	Vurderes i budsjett 2010	Høyne budsjetter for kjøp av flere renholdstjenester
	Videreutdanning av lærere med fokus på didaktikk	Fra 1.1.2010	Vurderes i budsjett 2010	Omfang må vurderes

4.A Suksessfaktorer – dokumentert forskning

OECD rapporten: Improving school leadership

Omfattende forskningsprosjekt som ble presentert i april i år.

Fire prinsipper er sentrale med tanke på ledelse og læring:

1. Leders ansvar må redefineres
 - Større grad av selvstyre med adekvat støtte
 - Redefinering av lederansvaret for forbedret læring
 - Støtte, vurdering og utvikling av den enkelte lærer
 - Målstyring
 - Samarbeid med andre skoler
2. Delt lederansvar
 - Oppmuntre til fordeling av lederansvar for eksempel via teamledelse
 - Støtte denne teamledelsen
 - Støtte skolens styrings- og rådsorganer
3. Utvikling av ferdigheter i ledelse hos alle ledere
 - Dette må skje kontinuerlig
 - Det må sikres en felles "standard" slik at det ikke utvikles store ulikheter i lederskapet
4. Gjøre ledelse til et attraktivt yrke
 - Profesjonell rekruttering
 - Lønn
 - Anerkjennelse fagforeninger
 - Mulighet for karriereutvikling

Evaluering av ledelse i skoler – KS – PriceWaterhouseCoopers

Kjennetegn ved de kommunene som gjør det bra på nasjonale prøver:

- Kommunen overvåker og analyserer systematisk resultatene fra de nasjonale prøvene og de kartleggingsprøvene de ellers har valgt å gjennomføre
- Kommunen følger opp disse resultatene i dialog med enkeltskolene
- Kommunen eller enkeltskoler har iverksatt systematiske faglige utviklingstiltak for å oppnå bedre resultater

4.B En vurdering av drammensskolen i forhold til disse suksessfaktorene

- Det er i dag satt av ressurser til at alle virksomhetsledere og avdelingsledere gjennomfører lederskolen.
- Det arbeides videre med å bedre overordnede systemer som kvalitetssikrer helhet og effektivitet.

4. C Forslag til handling

Prioritet	Forslag til tiltak	Når	Ressursbehov	Kommentar
4.1	Kommunale veiledere til å få hjelp til å jobbe med resultatene og å sikre godt etterarbeid med trinnets resultater. Dette inkluderer også videreføring av ordningen med to årsverk IKT-veiledere.	I hele handlingsplanens periode fra 2009 - 2012	Styrking av skoleeierfunksjonen. Kostnad: cirka 3 millioner kroner i hvert av årene i handlingsplanperioden	Rådgivere må ha høy faglig spisskompetanse slik at de også kan veilede, inspirere og motivere lærerne og være kompetente samarbeids-partnere og pådrivere for å holde læringstrykket oppe i skolene.
4.2	Iverksettelsesseminar for Handlingsplanen	Høst 2008	Innen rammer 2008	Omsette handlingsplanen til læringstrykk i skolen

Målekart skole - Resultater - 2007

Drammensskolen, Norges beste skole
En skole der hver enkelt elev oppfyller sitt fulle faglige potensial
og blir et trygt og selvstendig menneske

Mål knyttet til brukerne (elever og foreldre)

Kritisk suksessfaktor (Kjennetegn)	Styringsindikator	Målemetode alle spørreundersøkelser i skala 1:6, hvor 6 er best	Resultat skoler i Drammen	Lands-gjennomsnitt	
B.1. Tilpasset opplæring i et trygt, tolerant og godt sosialt miljø som fremmer trivsel, mangfold og personlig utvikling hos elevene.	B.1.1 Gode, faglige resultater	Eget resultatark			
	B.1.2 En skole fri for mobbing	Elektronisk dagbok			
		Elev:Mobbet flere ganger i uken	67 (4 %)	2 888 (3 %)	
		Lærerundersøkelsen (to eller flere ganger i måneden)	56 (13 %)	383 (15 %)	
	B.1.3 Elevene opplever at de trives	Foreldreundersøkelse	4,4	4,5	
		Elevundersøkelsen	5,3	5,3	
		Lærerundersøkelse	5,9	5,9	
	B.1.4 Elevene opplever mestring og utvikling	Foreldreundersøkelse	5,3	5,4	
		Elevundersøkelse	4,5	4,5	
		Lærerundersøkelse	4,6	4,4	
	B.1.5 Elevene opplever at de er motivert	Foreldreundersøkelse	4,5	4,5	
		Elevundersøkelse	3,6	4,8	
		Lærerundersøkelse	5,3	5,3	
	B.2 Omfattende elev- og foreldre-medvirkning, aktivt samarbeid mellom hjem og skole	B.2.1 Skolens resultater diskuteres med elever, foreldre og ansatte på trinn og/eller gruppenivå	Foreldreundersøkelse	5,1	5,1
			Lærerundersøkelse		
Registrering (skolen har planer for resultatoppfølging)					
B.2.2 Gjensidige forventninger mellom hjem og skole avklares	B.2.3 Tilfredshet med medvirkningen	Registrering (sak på foreldre/FAU møte)			
		Elevundersøkelse	4,5	4,4	
		Lærerundersøkelse			
B.3. En undervisningssituasjon preget av ro, orden og gjensidig respekt	B.3.1 Læringsmiljøet oppleves som godt	Foreldreundersøkelse	4,5	4,6	
		Elevundersøkelse	4,4	3,8	
		Lærerundersøkelse	4,5	4,5	
		Ingen foreldrespørsmål om dette			

Mål knyttet til brukerne (elever og foreldre)

Kritisk suksessfaktor (Kjennetegn)	Styringsindikator	Målemetode alle spørreundersøkelser i skala 1:6, hvor 6 er best	Resultat skoler i Drammen	Landsgjennomsnitt
B.4. Lik og rettferdig vurdering Vurdering	B.4.1 Elevene vet hva som skal til for at de skal få gode resultater i de enkelte fagene	Elevundersøkelsen	4,4	4,1
		Ingen lærerspørsmål om dette		
		Ingen foreldrespørsmål om dette		
B.5. Trygge, glade og aktive elever i god fysisk form	B.5.1 Tilfredshet med kroppsøvingstimene	Elevundersøkelse	5,1	5,3
	B.5.2 Tilfredshet med skolens uteområder	Elevundersøkelsen	4,6	4,6
		Lærerundersøkelsen	4,3	4,1
		Foreldreundersøkelsen	4,6	4,6
B.6. Gode fysiske rammer og velfungerende skolebygg	B.6.1 Elever, foreldre er fornøyd med skolens tilrettelegging av de fysiske rammene	Elevundersøkelsen	4,1	4,1
		Lærerundersøkelsen	3,5	3,8
		Foreldreundersøkelsen	3,6	4,1

Mål knyttet til medarbeiderne

Kritisk suksessfaktor (Kjennetegn)	Styringsindikator	Målemetode alle spørreundersøkelser i skala 1:6, hvor 6 er best	Resultat skoler i Drammen	Landsgjennomsnitt
M.1. Kvalifiserte, profesjonelle og motiverte ansatte	M.1.1 Medarbeidertrivsel	Medarbeiderundersøkelsen	4,6	4,7
	M.1.2 Ansatte opplever at de har god kompetanse	Medarbeiderundersøkelsen	4,1	4,1
		Andel lærere med godkjent utdanning i lærerstillinger (GSI)		
	M.1.3 Opplevd utviklingsmulighet i egen jobbsituasjon	Medarbeiderundersøkelse	4,1	4,1
	M.1.4 Like styringsverktøy	Registrering (eks mal for konferansetimer, elevsamtaler, medarbeidersamtaler..)		
M.1.5 Høy tilstedeværelsesprosent	Sykefraværstatistikk			

Mål knyttet til læring og fornyelse

Kritisk suksessfaktor (Kjennetegn)	Styringsindikator	Målemetode alle spørreundersøkelser i skala 1:6, hvor 6 er best	Resultat skoler i Drammen	Landsgjennomsnitt
L.1. En nytenkende, åpen skole	L.1.1 Opplevd tilfredshet med informasjon til og fra skolen	Foreldreundersøkelsen – resultat på spørsmål om informasjon	5,1	5,1
	L.1.2 Skolen har utviklingsprosjekter	Registrering på MLG/kommunens internettside		
L.2. Anvende flerkulturell kompetanse	L.2.1 Skolens virksomhetsplan synliggjør den flerkulturelle skolen	Registrering		
L.3. IKT-satsing og tilgang på oppdatert læringsmateriell	L.3.1 Elevene bruker digitale verktøy	Elevundersøkelsen	4,4	4,1
		Lærerundersøkelsen	5	4,9
		Foreldreundersøkelsen	3,3	3,7
	L.3.2 Skolen bruker MLG aktivt	Registrering - oppdaterte MLGsider		
	L.3.3 Elever, foreldre og lærere opplever at skolen har god tilgang på læremidler	Elevundersøkelsen	4,5	4,4
		Lærerundersøkelsen	3,9	3,8
	Foreldreundersøkelsen	3,5	4	

DRAMMEN
KOMMUNE

Rådmannen

Engene 1, 3008 Drammen - Telefon: 03008
E-post: kommunepost@drammen.kommune.no
www.drammen.kommune.no